

**КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»  
Первомайської міської ради Харківської області**

**Позакласна робота вчителів-словесників  
як інструментарій щодо виховання  
активної громадянської позиції здобувачів освіти**

Підготувала вчитель  
української мови та літератури  
КЗ «Первомайський ліцей №3  
«Успіх»  
Первомайської міської ради  
Харківської області»  
Проценко Наталя  
Володимирівна

Первомайський 2023

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. У Державних національних програмах «Освіта» («Україна ХХІ століття»), «Діти України», «Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності», Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту».

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для долі країни.

Концепцією національно-патріотичного виховання дітей і молоді визначено, що на сучасному етапі розвитку України виникає нагальна необхідність здійснення системних заходів, спрямованих на виховання свідомої особистості патріота-українця, гуманіста й демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин.

Сьогодні, як ніколи, є актуальним формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави.

Ідеї національно - патріотичного виховання є домінуючими не лише на уроках вчителя-словесника, а й у позакласній роботі.

Виходячи з того, що головним завданням патріотичного виховання є формування світоглядної свідомості школяра, в позаурочній виховній діяльності використовую наступні методи роботи:

- проведення предметних тижнів до дня мови та літератури;
- святкування Міжнародного дня рідної мови та Дня української писемності;
- участь у мовних конкурсах імені Т. Шевченка;
- участь у олімпіаді (онлайн) з української мови та літератури;
- свята (онлайн) з використанням українських традицій, обрядів, звичаїв.

Цього року було проведено тижні мови та літератури. Це відбулося двічі на рік: восени – до Дня української писемності та весною – до Шевченкових днів. На кожен день тижня було заплановано заходи. Це виставки конкурсних робіт на кращий учнівський малюнок, вишивку, письмовий твір на літературну тему, твори-роздуми, читацькі конференції, конкурс на краще читання поезії, народознавчі хвилинки, виставка творчих робіт «Перші проби пера», турнір знавців української мови та літератури «Своя гра», мовознавчі хвилинки, оформлення білбордів з гаслами Тараса Шевченка, дизайн футболки з портретом письменника.

Учні брали активну участь I та II етапів Всеукраїнського конкурсу учнівських творчих робіт, присвячених Т.Г. Шевченку.

Організовувалися літературно-музичні вечори, присвячені творчості українських письменників. Це – важливий засіб естетичного, розумового і морального виховання школярів. На літературних вечорах проводилися конкурси, ігри, вікторини, які доповнювали програму вечора, урізноманітнювали її.

## Висновки

Національно-патріотичне виховання на уроках української мови та літератури, а також у позаурочний час є важливим чинником формування в учнів активної громадянської позиції, відповідальності за власне життя та долю України.

У результаті такої роботи реалізуються основні завдання, визначені Концепцією національно-патріотичного виховання:

- національна самосвідомість, налаштованість на осмислення моральних та культурних цінностей, історії, систему вчинків, які мотивуються любов'ю, вірою, волею, усвідомленням відповідальності;
- повага та любов до державної мови, володіння нею та пріоритетне послуговування в усіх сферах суспільного життя;
- формування моральних якостей особистості та культури мовлення.

Досвід переконав, що реалізація цих першочергових завдань формує системну роботу викладача української мови та літератури, що включає:

- підвищення виховного рівня та демократизації сучасного уроку;
- створення оптимальних можливостей для розвитку самостійного творчого мислення учнів, активізації їхньої пізнавальної діяльності шляхом упровадження сучасних педагогічних технологій;
- формування патріотичних почуттів під час вивчення літератури здійснюється на основі проблемного вивчення художніх текстів, де є активна чи пасивна позиція героїв у ставленні до проблем національного відродження;
- міжпредметні зв'язки;
- активне залучення учнів до участі в позакласних заходах та конкурсах з предмета.

Отже, сутністю викладача української літератури має бути висока культура, непохитна національна свідомість, глибоке розуміння тих складних завдань, які сьогодні потрібно розв'язувати незалежній Українській державі. Усе це він повинен передати своїм вихованцям. Тільки систематичне національне виховання може подолати почуття національної меншовартості і сформувати людину – громадянина з національним складом мислення та природним почуттям гордості, що ти – українець.